

Nicolae BĂCĂINȚAN

PROFESORUL VICTOR TUFESCU, PROMOTOR AL INTEGRĂRII STUDIILOR GEOGRAFICE ÎN CERCETAREA AGRO-SILVICĂ

Résumé: Au début des années '50, suite à l'éloignement abusif de l'enseignement supérieur, le professeur Victor Tufescu a développé une intense activité de recherche à l'Institut de Recherches et Aménagements Sylvicoles de Bucarest. Le matériel accumulé pendant cette période, à l'occasion des recherches sur le terrain, a été utilisé dans de nombreux articles et dans des livres écrits tout seul ou en collaboration. Quelques ouvrages de collaboration avec d'autres auteurs contiennent des sections de géographie physique intégrées effectivement dans des études au caractère agro sylvicole. Les premiers travaux de ce type sont deux études régionales complexes effectuées dans les Carpates et les Sous-Carpates Orientales, publiées dans *Probleme de pedologie/Problèmes de pédologie*, 1958. Un ouvrage théorique sur la sylviculture (réalisé par neuf auteurs) est paru quelques années plus tard: *Fundamentele naturalistice și metodologice ale tipologiei și cartării staționale forestiere/Bases naturalistes et méthodologiques de la typologie et de la cartographie des stations forestières* (1964). Dans cet ouvrage, des importantes contributions de géographie physique apportées par le professeur Victor Tufescu ont été intégrées. La plupart de ses contributions dans les trois travaux mentionnés ont un caractère «bivalent»: elles sont parfaitement intégrées dans les travaux, étant indispensables à l'ensemble, mais peuvent être présentées même retirées du contexte.

La începutul anilor '50, în urma îndepărtării abuzive din învățământul superior, profesorul Victor Tufescu a desfășurat o intensă activitate de cercetare la Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice București/ICAS (numit, în acei ani, Institutul de Cercetări Silvice/ICES). Vastul material acumulat în această perioadă, cu ocazia cercetărilor de teren, a fost utilizat în numeroase articole publicate în diferite reviste științifice și în câteva cărți scrise în colaborare sau singur. Majoritatea acestor articole și cărți sunt lucrări cu caracter geografic; ele pot fi utilizate (parțial sau în totalitate) în alte cercetări cu caracter agro-silvic aplicativ. Dar câteva din lucrările semnate de profesorul Victor Tufescu, alături de alți autori, cuprind secțiuni de geografie fizică integrate efectiv în studii cu caracter agro-silvic. Ne vom ocupa, aici, doar de această din urmă categorie de lucrări (cu secțiuni de geografie incluse organic în studii cu caracter aplicat).

Primele lucrări de acest gen, cu caracter integrat, sunt studii regionale complexe. Ele au apărut într-o publicație a Institutului de Cercetări Agronomice (ICAR) din anul 1958. Colective de cercetători conduse de academicianul Constantin D. Chiriță au realizat, printre altele, cercetări pedologice complexe în Munții și Subcarpații Vrancei¹ și în Munții Stânișoarei, ai Bistriței și în Masivul Ceahlău². De notat că Victor Tufescu era singurul geograf din colectivele de 6-7 silvicultori cu specializări diferite. El a participat la ambele lucrări cu capitole de geomorfologie, geologie și climatologie. Pentru caracterizarea geologică și climatologică a regiunilor cercetate, Victor Tufescu a utilizat lucrări existente, pe care le-a sintetizat și completat cu observații personale. Dar caracterizările diferitelor unități de relief, extinse pe mai multe pagini, sunt contribuții originale și pot fi luate în considerare și separat, ca studii geomorfologice regionale. Ele cuprind caracterizări de

¹ Const. D. Chiriță, V. Tufescu, I. Băncilă, Al. Beldie, G. Ceuca, V. Mehedinți și I. Nonuțe, *Solurile bazinului superior și mijlociu al Putnei. Cu documentație asupra complexului de factori pedogenetici și cercetări speciale asupra solurilor tipurilor naturale de păduri*, Probleme de pedologie, ICAR, Editura Academiei R.P.R., 1958, pp. 273-340.

² Const. D. Chiriță, V. Tufescu, G. Ceuca, E. Pirvu, A. Popa, M. Ionescu și I. Nonuțe, *Solurile bazinului mijlociu al Bistriței între Bicaz și Broșteni*, Probleme de pedologie, ICAR, Editura Academiei R.P.R., 1958, pp. 341-372.

ansamblu, analize detaliate ale formelor de relief, ale proceselor actuale de modelare a reliefului, grupate pe unități și subunități de relief. Toate acestea sunt însoțite de fotografii, schițe panoramice și hărți executate de autor. Victor Tufescu a participat, foarte probabil, și la unele capitole finale, precum *Solurile și răspândirea lor geografică*, sau *Interpretări și concluzii de ordin ecologic și silvicultural*.

Câțiva ani mai târziu a apărut o lucrare de silvicultură cu caracter teoretic, realizată de nouă autori: *Fundamentele naturalistice și metodologice ale tipologiei și cartării staționale forestiere*³. În ea au fost integrate consistente contribuții de geografie fizică aparținând profesorului Victor Tufescu. Este cea mai importantă lucrare referitoare la studiul și cartarea stațiunilor forestiere, pentru că a fixat acestui domeniu bazele naturalistice și metodologice.

Stațiunea forestieră este „spațiu biogeografic limitat prin omogenitatea anumitor caractere determinante pentru vegetație. ... Omogenitatea condițiilor naturale având un caracter relativ, este mai corect să se vorbească de același domeniu de variabilitate, în genere restrâns, al acestor condiții și al influențelor lor în complex asupra vegetației. ... Stațiunea nu trebuie considerată ca o simplă sumă de factori staționali, ci ca un întreg natural, ca o unitate ecologică de spațiu geografic, determinată de rezultatele interacțiunilor tuturor factorilor staționali”⁴. Factorii staționali cuprind „toți factorii geografici”, strâns legați reciproc, interdependenți. Având în vedere aceste precizări, se înțelege de ce, chiar de la început, se precizează echivalența termenilor „unități de condiții naturale”, „unități (faciesuri) de landsaft” [unități de peisaj, n.a.] și „stațiuni”⁵ pentru evidențierea caracterului unitar al stațiunii. Aceste precizări (extrase din *Fundamentele naturalistice...*) pun în evidență legătura strânsă dintre studiile silvice staționale și geografie.

Tot în partea introductivă a *Fundamentelor naturalistice...* se subliniază următoarele: „Îndeosebi criteriul geomorfologic și criteriul climatic de caracterizare, diferențiere și clasificare a stațiunilor forestiere aduc în tipologia stațională o mare parte din conținutul geomorfologiei și al climatologiei, discipline a căror cunoaștere în legătură cu tipologia stațională este de cel mai mare interes”⁶. De aceea, contribuția profesorului Victor Tufescu la cea mai importantă (și mai voluminoasă) secțiune a lucrării – *Studiul analitic și sintetic al stațiunii* (partea a II-a) – a fost esențială. În cadrul acestei părți, Victor Tufescu a scris, după toate semnele, o bună parte din *I. Studiul sumar al elementelor – criterii de caracterizare, diferențiere și clasificare a stațiunilor forestier*. Contribuția sa este evidentă mai ales în secțiunea A: **Criterii fizico- și biogeografice**. Aici se găsește (și) un studiu teoretic asupra reliefului. După precizarea modului în care relieful poate influența celelalte componente ale stațiunii/landsaftului, V. Tufescu prezintă o clasificare genetică, calitativă, a formelor de relief – *Formele tectogene ale reliefului R.P.R.* (Tabelul nr. 1). Dar formele tectogene interesează „doar pentru deținerea trăsăturilor mari ale reliefului”⁷. Pentru studiul stațional sunt importante doar formele de relief generate de agenții modelatori externi: „forme exogene” (văi, creste, terase etc.) și „forme elementare de relief” (micorelieful). Ambele categorii rezultă din „îmbinarea planurilor orizontale cu cele în pantă”. Din îmbinarea cantitativă a acestor două planuri pot rezulta „reliefuri accidentate, de felul munților și dealurilor” și „reliefuri plate, de câmpie”⁸. Aceste două tipuri de relief sunt detaliate în două tabele mari: Tabelul nr. 2, „Elemente morfologice în ținuturi cu relief accidentat (munți și dealuri)” și Tabelul nr. 3, „Elementele morfologice în ținuturile cu relief plat (câmpii și lunci) în situația țării noastre”. Diferitele diviziuni și

³ Const. D. Chiriță, V. Tufescu, Al. Beldie, G. Ceuca, P. Haring, V. Stănescu, G. Toma, Aurora Tomescu și I. Vlad, *Fundamentele naturalistice și metodologice ale tipologiei și cartării staționale forestiere*, Editura Academiei R.P.R., 1964.

⁴ *Ibidem*, p. 10.

⁵ *Ibidem*, p. 9.

⁶ *Ibidem*, p. 6.

⁷ *Ibidem*, p. 46.

⁸ *Ibidem*, p. 47.

subdiviziuni ale reliefurilor accidentate și plate sunt analizate pe larg în peste treizeci de pagini (care conțin numeroase figuri). Partea cea mai valoroasă a acestor clasificări (probabil o noutate pentru acei ani) constă în definirea riguroasă a caracterelor morfologice ale diferitelor categorii de relief, inclusiv din punct de vedere cantitativ (prin parametri ușor de determinat). A fost punctul de plecare pentru următoarele încercări de clasificare mixtă, genetică (calitativă) și cantitativă a factorilor geografici/staționali. Drumul parcurs pentru cuantificarea elementelor de mediu (în primul rând a factorilor geografici/staționali) a fost destul de lung dacă avem în vedere că, doar după peste două decenii, s-a realizat o astfel de clasificare⁹ (cantitativă), cuprinzătoare, a tuturor factorilor importanți (inclusiv a celor geografici) care determină producția vegetală.

Majoritatea contribuțiilor profesorului Victor Tufescu din cele trei lucrări sumar prezentate aici au un caracter „bivalent”: ele sunt perfect integrate în ansamblul respectivelor lucrări, fiind indispensabile întregului, dar pot fi – în același timp – extrase din context și prezentate separat (fie ca un studiu de geografie regională, fie ca unul teoretic).

⁹ *** *Metodologia elaborării studiilor pedologice/MESP*, III, ICPA București, Redacția de propagandă tehnică agricolă, 1987.